

23.august 2026

KOMMENTAR TIL HØRRINGSUTTALELSER TIL SØKNAD OMENDRING AV KONSESJON FOR VANNUTTAK OG REGULERING AV FØRSTE AUNVATNET I HØYLANDET KOMMUNE I TRØNDELAG FYLKE, SAKSNUMMER 2023/08752

Bakgrunn

Mowi ASA har søkt NVE om endring av konsesjon etter vannressursloven § 8 for vannuttak fra og regulering av Første Aunvatnet i Nordfoldavassdraget i Høylandet kommune, Trøndelag.

Høylandet kommune har i dag tillatelse til å ta ut inntil 250 l/s vann fra Første Aunvatnet. Dette vannet brukes til drikkevann og settefiskproduksjon. Fordi settefiskanlegget er den største forbrukeren av vann, søker MOWI nå om å «overta» konsesjonen fra kommunen. Selskapet søker om et maksimalt vannuttak på 150 l/s. Det skal forsyne både settefiskanlegget og kommunens drikkevannsforsyning. Høylandet kommune har satt betingelse om at MOWI er ansvarlig for at drikkevann har 1. prioritet, og at dette uttaket kan økes fra nåværende 1 l/s til 2 l/s.

I tillegg planlegger MOWI å bygge en terskel i utløpet av Første Aunvatnet, for å kunne holde tilbake noe vann. Det blir søkt om en regulering av Første Aunvatnet på 0,5 m med høyeste regulerte vannstand (HRV) 16,1 moh, og laveste regulerte vannstand (LRV) 15,6 moh. LRV tilsvarer dagens normalvannstand. Med unntak av terskelen er all infrastruktur etablert, og det vil ikke bli nye fysiske inngrep som følge av planene. Det er planlagt å slippe en minste vannføring på 200 l/s i perioden 01.10 – 30.04 og 500 l/s i perioden 01.05 – 30.09.

Søknaden har lagt ute til høring, og det er kommet inn flere uttalelser. I det videre blir uttalelser og merknader kommentert.

Høringsuttalelser

Det er kommet inn høringsuttalelser fra sju ulike parter: Statsforvalteren i Trøndelag; Forum for Natur og Friluftsliv (heretter kalt FNF); Mattilsynet; Høylandet kommune; Grunneiere, Nordfolda forvaltningslag og hytteeiere i Aunvatnet (heretter kalt grunneiere); Helgeland Kraft og Sametinget.

Sametinget hadde ingen merknader, og Helgeland Kraft ønsket bare å eventuelt bli frittatt for ansvaret med drift av målestasjonen 142.1 Første Aunvatnet. Dette anser vi som en sak mellom NVE og Helgeland Kraft, og kommenterer ikke videre.

Øvrige uttalelser har en del sammenfallende tema, og vi vil forsøke å kommentere merknader tematisk i det videre.

Regulert vassdrag

Grunneiere og FNF omtaler vassdraget som henholdsvis «uregulert» eller med «fravær av regulering og tekniske inngrep».

» [Division]	OFFICE	PHONE	FAX
	[Street address] [Postal code] [City/region]	[Phone]	[Fax]
	POSTAL	MAIL	
	[Postal address] [Postal code] [City/region]	[e-mail]	
		WEB	
		http://mowi.com	

Dette er ikke riktig, i den forstand at vannstanden er regulert ved uttak av drikkevann og vannforsyning til settefiskanlegg etter konsesjon gitt siste gang i 2003. Uttaket er etablert med bl. a. ledninger i innsjøen og ventilhus på land ved utløpet. Det er i Vann-Nett oppgitt at vannforekomsten «Nordfolda nedstrøms Aunvatnet (142-8-R)» er kategorisert under SMVF (sterkt modifisert vannforekomst). Det er videre oppgitt stor grad av påvirkning under kategoriene «Hydrologiske endringer med minstevannsføring – vannkraft», og «Vannuttak eller overføring for fiskeoppdrett».

Vannføringsregime, minstevannsføring og reguleringssone

Det er kommet flere merknader om disse temaene, i hovedsak gjengitt nedenfor:

Statsforvalteren:

«Etablering av en terskel i første Aunvatn vil innebære et fysisk inngrep, en barriere, som vil forringe landskapsbildet og vassdragets referanseverdi, bl.a. ved økt utvasking i reguleringssonen.»

Mattilsynet:

«For eksempel kan nedtapping føre til økt utvasking i strandsonen, som igjen kan føre til høyere turbiditet og fargetall. Vi kan ikke finne at slike forhold er vurdert i høringsdokumentene.»

FNF:

«Tiltaket innebærer ikke bare et fysisk inngrep, men også en regulering av vannstanden i vassdraget. Økologien i vassdraget er tilpasset dagens vannførings- og vannstandsforhold. Selv om vassdraget i dag er påvirket av vannuttak, vil variasjoner gjennom året fortsatt være viktige for blant annet produksjon i strandsoner, tilgang på næring og utvikling av leveområder i elva. En regulering vil kunne endre disse variasjonene, og dermed påvirke de økologiske prosessene i vassdraget.»

Grunneiere:

«Videre framstår det som uklart om foreslått minstevannsføring er tilstrekkelig faglig begrunnet i forhold til økologiske behov. Samlet sett framstår søknaden i hovedsak utformet med utgangspunkt i tekniske og driftsmessige behov hos settefiskanlegget, og i mindre grad basert på en helhetlig miljøfaglig vurdering.»...

«Selv en relativt liten regulering (0,5 m) kan ha betydelige konsekvenser for strandsoner, vegetasjon og gyteområder. Etablering av terskel i utløpet kan påvirke fiskens vandringmuligheter og gyteområder, og sammen med de naturlige vannstandsforskjellene i vassdraget gi endret sedimenttransport og økt risiko for erosjon og flom...»

«Det er foreslått minstevannsføring på 200 l/s i vinterhalvåret og 500 l/s i sommerhalvåret (med terskel). Det framgår imidlertid ikke at disse nivåene er faglig begrunnet eller dokumentert til å være tilstrekkelige for å ivareta økologiske behov i vassdraget.»

For å belyse disse merknadene vil det være naturlig å skille mellom effekter på vannstand og vannføring:

Vannstand og reguleringssone

En planlagt reguleringshøyde på 0,5 m vil være en god del mindre enn det som er dagens vannstandsvariasjon i vassdraget. Tall fra NVEs nettside Sildre fra målestasjonen i Første Aunvatnet viser siden etablering i 1982 en

minste vannstand på kote 15,0 m og høyeste vannstand på 17,9 m målt som døgngjennomsnitt (hhv 14,9 m og 18,5 m som laveste/høyeste enkeltmåling). Foreslått reguleringshøyde for terskelen er mellom LRV = 15,6 m og HRV = 16,1 m, og disse 0,5 meter reguleringshøyde er altså plassert godt innenfor de 2,9 meter variasjon som er målt i vassdraget. Flomvannstand kommer nesten årlig opp mellom kote 17 og 18 meter, og således nærmere 1-2 meter høyere enn foreslått terskel.

Effekten av planlagt terskel på vannstanden vil i hovedsak være at laveste vannstand ikke vil bli like lav som i dag i tørre perioder. En del av strandsonen som i dag periodevis blir tørrlagt, særlig om vinteren, vil etter etablering av terskel bli permanent satt under vann. Men hele dybden under planlagt terskelnivå (HRV=16,1 m) står også i dag under vann i lange perioder, opptil 40 døgn sammenhengende (**tabell 1**). Vegetasjon o.a. som måtte finnes under planlagt HRV vil da uansett påregne å måtte klare seg fullstendig neddykket i opptil 40 døgn, og ville da i hovedsak være vannplanter som tåler neddykking i lengre perioder eller permanent. Det er således i utgangspunktet lite eller ingen vegetasjon som kan bli skadelidende langs det meste av innsjøen i planlagt reguleringszone.

Tabell 1. Lengre perioder der vannstanden i Første Aunvatn ikke, eller nesten ikke, er målt lavere enn omsøkt HRV på kote 16,1 meter. Tall hentet fra Sildre (<https://sildre.nve.no>), basert på timesdata og avrundet til nærmeste 0,1 m.

År	Periode	Antall døgn	Kommentar
1984	15. mai – 9. juni	25	Ikke under 16,1 m
1985	27. mai – 18. juni	22	Ikke under 16,1 m
1986	2. mai – 10. juni	39	Ikke under 16,1 m
1987	31. mai – 1. juli	31	Ikke under 16,1 m
1992	17. mai – 17. juni	31	Ca 0,5 døgn under 16,1 m i perioden
1995	26. mai – 12. juni	17	Ikke under 16,1 m
1996	30. mai – 16. juni	17	Ikke under 16,1 m
2005	8 – 29. juni	21	Ikke under 16,1 m
2011	9 – 27. mai + 2 – 13. juni	18+11	Ikke under 16,1 m
2013	9. mai – 4. juni	26	Ca 1,5 døgn under 16,1 m totalt i perioden
2014	16 – 27. mai	11	Ikke under 16,1 m
2017	5 – 23. juni	18	Ikke under 16,1 m
2020	23. mai – 2. juli	40	Ikke under 16,1 m
2022	20. mai – 7. juni	18	Ikke under 16,1 m
2022	20. mai – 9. juli	50	Ca 5 døgn under 16,1 m totalt i perioden
2024	13 – 20. mai	7	Ikke under 16,1 m
2025	24. mai – 7. juni	14	Ca 1 døgn under 16,1 m totalt i perioden
2026	23 – 30. mai	7	Ikke under 16,1 m

Det er videre lite som indikerer at etablering av terskel vil føre til noe vesentlig mer utvasking av strandsonen i reguleringsområdet enn det som allerede forekommer, med de store og raske vannstandsendingene som allerede er ved flomvannføring i vassdraget flere ganger årlig. Økologien i og rundt innsjøen må også i dag være tilpasset store og raske vannstandsendinger, og planlagt regulering vil endre lite på dette.

Det er for øvrig søkt om å ta ut mindre vann enn det som er gjeldende konsesjon (maksimalt 150 l/s mot gjeldende maksimalt 250 l/s). Det betyr at vannstandsendingene på grunn av reguleringen potensielt vil bli noe mindre enn i dag. Omsøkt maksimalt uttak er nå rundt 2,1 % av middelvannføring (gjennomsnittlig uttak 1,4 %), og det vil vanligvis være fullt eller tilnærmet fullt magasin gjennom det meste av vår/forsommeren og høsten, mens nedtapping i all hovedsak vil kunne forekomme om vinteren og enkelte ganger i beskjeden grad på sensommeren/tidlig høst.

Vannføring

Vannføring vil i all hovedsak være innforbi det som er dagens variasjoner i vassdraget, bortsett fra laveste vannføring (minstevannføring), som vil bli noe høyere enn i dag.

Flomvannføring

Flomvannføringer nedover i vassdraget vil bli minimalt påvirket i forhold til i dag, da den totale mengden av flomvann gjennom vassdraget ikke vil være forskjellig fra i dag (sett bort fra eventuelle effekter av klimaendringer o.l.). Ved et nedtappet magasin vil en flom kunne bli tilbakeholdt noe, men responstiden ved en flom er svært kort i Første Aunvatnet. En vannstandsøkning på 1 meter i innsjøen kan komme på 6-8 timer, og en tilsvarende nedgang på ned mot 12 timer (f.eks. hhv 5. og 16. november 2024). Et nedtappet magasin vil da ganske raskt bli fylt opp, kanskje i løpet av noen få timer ved en kraftig flom, og vil deretter gå i overløp. Det meste av flomsesongene vil magasinet også være tilnærmet fullt (jf. forrige avsnitt), og i praksis alt vann vil gå i overløp over terskelen ved en flom. Flomtopper nedover i vassdraget vil da være om lag av samme størrelse som i dag. Maksimalt uttak til settefiskanlegget på 0,15 m³/s vil utgjøre mindre enn 0,2 % av en middelflom på 79,7 m³/s (<https://sildre.nve.no/>), og være neglisjerbart i denne sammenhengen.

Minstevannføring

Gjeldende konsesjon fra 2003 har satt som vilkår blant annet at «når vannstanden i Aunvatnet kommer ned på 0,40 m referert til vannstandsskala (=14,618 m) ved målestasjon 142.1 Aunvatn, skal det ikke tappes vann til settefiskanlegget. Vannføringen vil da være ca 500 l/s ut av Aunvatnet» (dette tallet er ikke nødvendigvis korrekt, se søknaden s. 13). I vurderingen i konsesjonen står det også at «i tørre perioder vil vannføringen kunne bli lavere, men da skal det ikke tappes vann i rørene til settefiskanlegget». Videre står det allerede i vurderingen i konsesjonen at «ved målestasjonen ble det i de årene før uttak av vann målt vannføring ned til 141 l/s».

Konsesjonen sier altså at den helst ønsker en minstevannføring på 500 l/s, samtidig som den indirekte sier at dette ikke alltid er mulig å oppnå, ikke en gang uten noe som helst tapping av vann fra innsjøen. Dette paradokset er hovedgrunnen for ønsket om å etablere terskel. Med terskel og tilhørende magasin vil det være mulig å faktisk ha nok vann til å kunne slippe ut minstevannføring i tørre perioder.

Planlagt minstevannføring i perioden fra og med oktober til og med april er satt til 200 l/s, som ganske nøyaktig tilsvarer observert 5-persentil i perioden. Dette er en vanlig brukt størrelse, og angir verdien som er igjen når de 5 % laveste måleverdiene er tatt bort. De 5 % av dagene (i gjennomsnitt) det i utgangspunktet renner mindre vann enn 200 l/s over terskelen vil det bli sluppet ekstra vann slik at vannføringen når minstevannføringen på 200 l/s. Dette gir en vannføring som sikrer fisk og annen fauna mot uttørking i de aller tørreste periodene. Som tidligere nevnt har det også vært målt lavere vannføring enn dette naturlig før uttak av vann ble etablert, så det er ikke unaturlig at det tidvis er lav vannføring i vassdraget. Det er målt lav vannføring de fleste vintre, med vinteren 2026 som den hittil laveste med 74,8 l/s som laveste døgnvannføring den 13. februar. Det ble målt under 100 l/s i perioden 5-19. februar 2026 (<https://sildre.nve.no/>). Samtidig vil bruk av 5-persentil sikre at man ikke har en unaturlig stor minstevannsføring om vinteren, som igjen kunne påvirke økologien i vassdraget mer enn nødvendig

i motsatt retning. For eksempel ville en minstevannføring om vinteren på 500 l/s bety at så mye som nærmere 20 % av de tørreste dagene om vinteren ville «forsvinne».

Planlagt minstevannføring i perioden fra og med mai til og med september er satt til 500 l/s, som tilsvarer dagens konsesjon. Her er det ikke hvert år at minstevannføringen på 500 l/s blir underskredet (altså ingen effekt), og de årene det kommer i anvendelse, er det som regel noen få dager i august eller september.

Verneformålet

Statsforvalteren:

«Etablering av en terskel i første Aunvatn vil innebære et fysisk inngrep, en barriere, som vil forringe landskapsbildet og vassdragets referanseverdi, bl.a. ved økt utvasking i reguleringssonen. I vassdrag vernet mot fysiske/tekniske inngrep som følge av vasskraftutbygging bør også nye fysiske inngrep til andre formål enn vasskraft unngås.»

FNF:

«Kongsmoelva er vernet gjennom Verneplan for vassdrag, der helhetlige naturverdier og begrensning av inngrep er sentralt (St.prp. nr. 75 (2003–2004)). Fravær av regulering og tekniske inngrep er en viktig del av dette. Etablering av terskel og regulering av vannstanden innebærer etter vårt syn et inngrep som bryter med disse forutsetningene. Selv om tiltaket kan framstå som begrenset i omfang, er det prinsipielt fordi det introduserer regulering i et system som i utgangspunktet skal være lite påvirket.»

Høylandet kommune:

... «Kommunen ser likevel at det kan være utfordrende å anlegge en terskel i et verna vassdrag der verneformålet er at landskapet er særpreget. En terskel kan også ha positive effekter siden formålet er at belastningen på vassdraget skal bli lavere.»

Grunneiere:

«Forslaget innebærer tiltak i et vernet og uregulert vassdrag, ... Etter vår vurdering er det mangelfull vurdering av tiltaket opp mot verneinteresser.»

«Etter vår vurdering er etablering av terskel i et vernet og i dag uregulert vassdrag i klar konflikt med verneformålet.»

Vassdraget Kongsmoelva med Nordfolda er vernet ved supplerings av Verneplan for vassdrag 18. februar 2005. Begrunnelsen var at landskapet i vassdragene er særpreget og kontrastrikt med markerte geologiske strukturer, der store deler er «uberørt» av tyngre tekniske inngrep. De to hovedgreinene har noe ulike karakterer som utfyller hverandre. Elveløpsformer, botanikk, fuglefauna og vannfauna inngår som viktige deler av naturmangfoldet. Viktig for friluftsliv, reindrift og samiske interesser.

Det visuelle ved landskapet er fremhevet som en viktig del av vernegrunnlaget for Nordfolda-delen av verneområdet. Her vil i hovedsak bare selve terskelen ved utløpet påvirke inntrykket, og da mest akkurat i området nedenfor terskelen og mot innsjøen, der det generelt er lite ferdsel. Selve innsjøen vil i mindre grad få endret visuell karakter. Det er begrunnet i tidligere vurderinger i avsnittet om vannstand, som viser at vannstanden i lange perioder av vårsesongen og forsommeren, samt om høsten, allerede kan være like høy eller høyere enn planlagt HRV, og således ha uendret visuell karakter. I perioder med mindre nedbør om sommeren

og vinteren blir det allerede i dag en forholdsvis bred sone med «naken» vegetasjonsløs strandsone, som visuelt kan minne om en regulering. Ved etablering av terskel vil denne holde tilbake vann, og man får ikke avdekket like stor andel av den vegetasjonsløse delen av strandsonen som tidligere. Dette kan ha den litt pussige effekten at etablering av terskel i perioder faktisk kan gi mindre visuelt inntrykk av at innsjøen er regulert enn den vil ha i dag. Ved langvarig tørke vil magasinet bli tappet noe ned, og en større del av den opprinnelige nakne strandsonen vil bli synlig.

Også naturmangfold er en del av vernegrunnlaget. Det blir mer utførlig behandlet i kommende avsnitt, men kort vurdert, så vil ikke reguleringen ha vesentlig innvirkning på livet i innsjøen, med de tilpasningene det allerede må ha i forhold til store vannstandsvariasjoner gjennom året. For elven nedenfor vil en etablering av minstevannføring kunne gi mer stabile rammer for fauna og fisk, og således gi et positivt bidrag til noe av verneformålet ved å sikre verdien knyttet til forekomsten av fisk i vassdraget. Slik vil de positive effektene i forhold til verneformålet kunne oppveie for de negative.

Biologiske og økologiske konsekvenser

Statsforvalteren:

«Dersom NVE likevel velger å tillate etablering av terskel og 0,5 meter reguleringshøyde, må det sikres at anadrom og katadrom fisk (ål) gis mulighet til å passere terskelen.»

FNF:

«Økologien i vassdraget er tilpasset dagens vannførings- og vannstandsforhold. Selv om vassdraget i dag er påvirket av vannuttak, vil variasjoner gjennom året fortsatt være viktige for blant annet produksjon i strandsoner, tilgang på næring og utvikling av leveområder i elva. En regulering vil kunne endre disse variasjonene, og dermed påvirke de økologiske prosessene i vassdraget.

For fisk vil slike endringer kunne ha flere utslag. Vassdraget har en viktig funksjon for anadrom fisk som laks og sjørørret, og endringer i vannføring og vannstand kan påvirke både vandringsforhold, gyting og oppvekstområder. Erfaringer fra tidligere avvik i vannuttaket viser også at lav vannstand kan redusere tilgjengelige oppvekstområder.

Det er også registrert en av Norges sørligste forekomster av sjørøye i vassdraget, men bestanden framstår som liten og sårbar (basert på undersøkelser i vassdraget). I et slikt tilfelle vil selv mindre endringer i hydrologiske forhold kunne ha betydning for artens videre eksistens i systemet.

Søknaden hevder at etablering av terskel kan ha positiv virkning for fisk, blant annet gjennom sikring av minstevannføring. Etter vårt syn er dette ikke tilstrekkelig dokumentert. Det fremgår heller ikke hvordan vandringsforholdene for laks og sjørørret skal ivaretas i praksis, utover en generell omtale av en enkel trappeanordning.»

«En terskelheving vil, selv om den er relativt liten, kunne ha betydelige konsekvenser for strandsoner, vegetasjon og gyteområder, og samlet sett være en trussel for det biologiske mangfoldet i vassdraget. Det vil gjøre området mindre attraktivt også i et friluftslivsperspektiv.»

Grunneiere:

«... det framstår som uklart om foreslått minstevannføring er tilstrekkelig faglig begrunnet i forhold til økologiske behov.

«Etter vår vurdering gir ikke søknaden tilstrekkelige opplysninger om tiltakets virkninger» [angående mangelfull dokumentasjon av økologiske konsekvenser].

Aunvassdraget har en samlet anadrom strekning på 15 km, og er laks- og sjørøretførende i tillegg til å ha den sørligst registrerte bestanden av sjørøye.

Laksen er spesielt hensynskrevende og rødlistet som Nær truet (NT) og har stor verneverdi. Sjørørreten er regnes som underart av ørret, men er anadrom og har fortsatt ikke endelig avklart klassifisering. Sjørøya er vurdert som Livskraftig (LC), men finnes hovedsakelig i Nord-Norge og på Svalbard og er sårbar for lokale miljøendringer. I tillegg har vassdraget en ålebestand som er rødlistet med status sterkt truet (EN).»

«...Vi stiller oss derfor uforstående til at et fysisk inngrep i et etablert gyteområde for vassdragets bestand av villaks, sjørørrets og sjørøye- både i anleggsperioden og med de endringer som inngrepet deretter vil få bl.a. for grunnforholdene og vannhastigheten, kan vurderes som positiv i den forenklede konsekvensutredningen som er foretatt av initiativtaker.»

Her er det flere ulike momenter som blir tatt opp, hvorav noen allerede er kommentert. Dagens vannførings- og vannstandsforhold vil i liten grad endre seg (bortsett fra reelt økt minstevannsføring i tørre perioder), og økologien i innsjøen er allerede tilpasset vannstandsendringer som er større enn det planlagt regulering vil medføre. Det vil således ikke være konsekvenser av betydning for strandsoner og vegetasjon. Også i elven vil man fremdeles ha stor variasjon i vannføring, og omfanget og effekten av flomtopper vil være tilnærmet uforandret nedover i elven. Foreslått nivå av minstevannsføring er også kommentert tidligere.

I etterkant av innsending av søknaden har Rådgivende Biologer publisert en omfattende fiskebiologisk undersøkelse av Nordfolda, med blant annet kartlegging av fiskebestander, gyteområder, bunndyr og vanndekt areal ved ulike vannføringer i Nedreelva (Hulbak m.fl. 2024). Dette er en sluttrapport som oppsummerer tre år med undersøkelser (2021-2023). NVE-søknaden refererer for øvrig delresultater fra bl.a. undersøkelsene i 2022 (Hulbak m.fl. 2023). Sluttrapporten fra 2024 tar for seg mange av merknadene angående fisk og forholdene i elven, og det vises til denne for detaljert informasjon. Noen av konklusjonene fra rapporten kan kort refereres her:

«Sjørørret dominerer fangstene av anadrom fisk i Nordfolda-vassdraget, og siden 2000 har fangstene vært relativt stabile. ...tilstanden til bestanden er vurdert som god. Det er også en middels stor bestand av laks», der «tilstanden er moderat basert på gytebestandsoppnåelse og høstbart overskudd siste fem år. Det er også sporadiske fangster av sjørøye i vassdraget, men denne arten ble ikke observert i 2021-2023».

«Det viktigste området for fiskeproduksjon i Nedreelva er midtre del, men det foregår også gyting ved utløpet av Første Aunvatnet».

«I tørre perioder på vinterhalvåret kan lav vannføring medføre tørrlegging eller innfrysing av gytegroper, og dermed negativt påvirke eggoverlevelse.» ... «her vil ørret være mer sårbar enn laks ettersom ørreten er mindre og graver eggene grunnere».

«Det foreligger en NVE-søknad med forslag om å etablere en terskel ved utløpet av Første Aunvatnet. Målet er å forhindre at innsjøen tømmes for vann i perioder uten uttak til settefiskanlegget, og med tilstrekkelig slipp av minstevannsføring kan dette bidra til å redusere risikoen for tørrlegging av gytegroper».

«Det har vært en positiv utvikling siden 2018 i antall individer og artsdiversitet av bunndyr i Nordfolda, og det er ikke tegn til at organisk belastning eller forsuring er et problem i vassdraget».

Når det gjelder gyteområdet ved utløpet av Aunvatnet, så vil dette bli negativt påvirket av en terskel. Hvor mye vil være avhengig av den eksakte plasseringen og utformingen av terskelen. Samtidig er de største og viktigste gyteområdene lokalisert i midtre del av elven, og disse vil bli mindre utsatt for tørrlegging ved slipp av

minstevannføring. Gevinsten ved redusert tørrlegging av de store gyteområdene anses som større enn ulempen ved tap av gyteareal i utløpet, derav positiv konsekvens i konsekvensutredningen.

En terskel vil bli etablert med mulighet for oppvandring av anadrom fisk til innsjøen. Dette er gjort mange steder, og er ikke komplisert å få til. Detaljplanlegging av terskel vil bli foretatt dersom konsesjon blir innvilget. Planlagt dam vil ikke bli etablert med passeringsmulighet for oppvandrende ålelarver, mens utvandrende ål på høsten vil kunne benytte seg av forbipasseringsanordning for anadrom fisk. Ålelarver vandrer opp på forsommeren, og er ikke i stand til å svømme mot sterk strøm. De følger derfor langs elvebredden og gjerne også i våt vegetasjon langs og oppå land. Det antas at dette har vært det naturlige utgangspunktet for oppvandrende ålelarver fram til nå, og at det derfor ikke vil være nødvendig med noe annet opplegg ved etablering av terskel i utløpet. Dersom oppfølgende undersøkelser skulle vise at ål får problemer med oppvandring vil det være mulig å iverksette tiltak i ettertid.

Til slutt en liten kommentar om klassifisering av sjørørret. Ørret som vandrer ut i sjøen og blir sjørørret er ikke genetisk forskjellig fra ørret som blir tilbake i vassdraget, følgelig er ikke sjørørret en underart av ørret. Her er ikke Wikipedia oppdatert. I et søskenkull fra samme gytegrep kan noen ørret velge å gå til sjø, mens andre velger å bli igjen i elven. Genetiske studier har derimot vist at ørretbestander fra forskjellige vassdrag tilhører forskjellige genetiske grupper, slik at sjørørret i et vassdrag utgjør en bestand med genetisk egenart og lokal tilpasning (Hagen m.fl. 2025). Overordnet er ørretbestandene genetisk inndelt i grupper, som tilsvarer geografiske regioner av ulik størrelse. Så godt som alle bestander nord for Trondheimsfjorden tilhører samme genetiske gruppe, mens for eksempel Hardangerfjorden har to ulike genetiske grupper (Hagen m.fl. 2025).

Friluftsliv og bruk av vassdraget

FNF:

«Endringer i vannføring vil også kunne påvirke opplevelsesverdier knyttet til friluftsliv og bruk av området. Dette gjelder både fiske i vannet og elva, erosjon og andre hydrologiske effekter, i tillegg til verdien av at vernet opprettholdes.»

... «En terskelheving vil, selv om den er relativt liten, kunne ha betydelige konsekvenser for strandsoner, vegetasjon og gyteområder, og samlet sett være en trussel for det biologiske mangfoldet i vassdraget. Det vil gjøre området mindre attraktivt også i et friluftslivsperspektiv».

Grunneiere:

«Etablering av terskel i utløpet kan påvirke fiskens vandringsmuligheter og gyteområder, og sammen med de naturlige vannstandsfor forskjellene i vassdraget gi endret sedimenttransport og økt risiko for erosjon og flom, med de konsekvenser dette kan ha både for natur og naturmangfold, samt for hytter, naust, båtutlegg m.m. Disse forholdene framstår som utilstrekkelig belyst.»

Mye av dette er kommentert tidligere, blant annet at vannstand i Aunvatnet gjennom store deler av vår/forsommer, og til dels høst, allerede er høyere enn planlagt terskel, samt at vannføring i perioder med mye smelting og/eller nedbør i svært liten grad vil bli påvirket. Det er bare i tørre perioder om vinteren og de tørreste periodene om sommeren at vannstanden i innsjøen ikke vil synke like langt ned som i dag, og største «fjære» vil bli noe smalere enn i dag. Naust og båtutlegg må uansett ta høyde for de periodevis høye vannstandene i innsjøen, og disse vil ikke bli vesentlig endret. For friluftsliv vil den visuelle opplevelsen av selve innsjøen i liten grad bli endret, bortsett fra akkurat i området ved terskelen.

Erfaringer fra tidligere drift

Det blir i noen uttalelser påpekt gjentatte brudd på gjeldende konsesjon, og ytret liten tillit til at nye vilkår vil bli overholdt.

FNF:

«Det må også vises til at det tidligere har vært utfordringer knyttet til vannuttaket i vassdraget, noe som understreker behovet for en restriktiv tilnærming. Det er også betenkelig om den samme aktøren skal få et enda tyngre ansvar knyttet til vannføring og konsekvenser for vassdraget. Mye tyder snarere på at dagens vannuttak også burde vurderes strengere slik denne ressursen er forvaltet de siste årene.»

Grunneiere:

«Det foreligger dokumenterte og gjentatte brudd på gjeldende konsesjon knyttet til vannuttak fra Aunvatnet, der initiativtaker Mowi ASA, i strid med de fastsatte vilkårene har foretatt urettmessig uttak av vann ved minstevannstand. ... Hensynene bak vilkårene satt i gjeldende konsesjon gjør seg fortsatt gjeldende, og NVE har avslått alle søknader om dispensasjon fra kravet om minstevannføring.»

«Med bakgrunn i våre tidligere erfaringer har vi liten tillitt til at nye vilkår vil bli overholdt, hvilket også taler mot å gi ny eller utvidet tillatelse.»

Det er ikke bestridt at det ved gjentatte tilfeller er søkt, og fått avslag på, dispensasjon til vannuttak ved lav vannstand vinterstid. Dette er tvert imot hovedårsaken til at Mowi nå ønsker å få etablert en mer permanent løsning med terskel i innsjøen, nettopp for å kunne ivareta minstevannføring og minstevannstand i vassdraget. Historiske vannstandsdata har vist at innsjøen ved noen tilfeller har hatt lavere vannstand og vannføring enn pålagt som minstevannstand i konsesjonen, også i årene før vannuttaket til settefiskanlegget ble etablert. Det betyr at konsesjonæren er blitt satt til å regulere innsjøen ut over de naturlige variasjonene, noe som er en umulighet uten faktisk å ha et magasin å regulere. Ved etablering av terskel og et magasin vil det bli mulig å kunne opprettholde minstevannføring og minstevannstand i tørre perioder, og problemene med brudd på konsesjonen vil etter all sannsynlighet falle bort.

Vannforsyning, konsesjon og eiendomsrett

Mattilsynet:

«I søknaden står det at tiltaket vil ha positiv virkning for vannforsyningsinteresser, siden det vil føre til bedre leveringssikkerhet. Det er viktig at kommunen, som vannverkseier, involveres i denne vurderingen.»

«Videre finner vi ingen informasjon om hvordan ledningsnettets skal eies og driftes. Dere bør, i samarbeid med vannverkseier, vurdere om avtalen bør inneholde restriksjoner og føringer for tiltaket av hensyn til drikkevannskvaliteten og føre-var-prinsippet. Vi mener også at avtalen bør regulere hva som skal gjelde dersom settefiskproduksjonen opphører, stanses for en lengre periode, overdras til ny eier eller ved tilsvarende endringer i driftsforholdene.»

Høylandet kommune:

«Kommunen stiller seg positive til at MOWI overtar konsesjonen og mener det er til det beste for alle parter at konsesjonshaver er den som også tar ut vannet. Siden MOWI er den klart største aktøren i vannuttaket er det naturlig at også de har konsesjonsrettigheten. Dette vil gjøre det ryddigere med tanke på ansvarsforhold ved rettigheter og plikter i konsesjonen.»

«Kommunen forventer at de forpliktelsene som kommunen har hatt både i konsesjonsbestemmelser og andre avtaler vil ivaretas av MOWI.»

Grunneiere:

«Vi kan ikke se at vannressursloven har direkte hjemmel for overdragelse av konsesjoner. Vi stiller oss også undrende til kommunens ønske om å overlate konsesjonen for uttak av bygdas drikkevann til en privat aktør med andre og konkurrerende næringsinteresser. Forutsatt at det kommer til enighet om avtale med grunneierne, er vi imidlertid ikke imot endring av konsesjonær.»

... «Vi gjør i den forbindelse oppmerksom på at det ikke foreligger noen avtaler mellom Mowi ASA og grunneierne i området som understøtter den foreliggende søknaden- hverken hva gjelder «overdragelse» av den gjeldende konsesjonen eller forslaget om terskelregulering av vassdraget, og at Mowi AS heller ikke har tatt initiativ til dette.»

Søknaden er fremmet av kommunen i samarbeid med MOWI, og MOWI har ikke tatt initiativ til prosessen ovenfor grunneierne. Eventuelle avtaler eller rettsforhold som måtte være nødvendige for gjennomføring av tiltaket, vil derfor måtte avklares og etableres mellom de relevante partene på et senere tidspunkt. MOWI legger derav til grunn at spørsmål om grunneierrettigheter, samtykker og eventuelle avtaler håndteres som en del av den videre saksbehandlingen. På nåværende tidspunkt har MOWI ingen forpliktelser ovenfor grunneierne utover det som følger av gjeldende lover, tillatelser og offentlig vedtak.

Videre ble det 04.september avholdt et digitalt møte mellom MOWI og grunneierne, der MOWI la frem planer og forslag til en årlig kompensasjon til grunneierne. Avstanden mellom grunneiernes krav og forslaget fra MOWI var betydelig, og MOWI så ingen videre grunn til å forhandle videre en opsjonsavtale for kompensasjon, på daværende tidspunkt. Videre kommenterte grunneierne at de ikke aksepterte foreslåtte beløp fra MOWI på daværende tidspunkt, samt at grunneierne vil ta en endelig vurdering av saken når konsesjonssøknaden er ferdigbehandlet hos NVE.

Alternative løsninger

Grunneiere:

Det framgår ikke i tilstrekkelig grad om alternative løsninger er vurdert. Vi mener det bør dokumenteres om:

- vannuttaket fra vassdraget til settefiskanlegget kan reduseres ytterligere
- om uttaket kan tilpasses sesongvariasjoner
- om økt resirkulering i anlegget eller alternative vannkilder kan redusere behovet

Det er allerede i søknaden lagt inn en reduksjon i maksimalt vannuttak, fra dagens 250 l/s til 150 l/s. Planlagt uttak er også allerede sesongjustert, med vesentlig mindre uttak om vinteren enn om sommeren (se søknaden, tabell 2).

Andre merknader

FNF viser til tidligere avslag:

«Vi viser til at tilsvarende tiltak tidligere er behandlet og avslått, også helt nylig. Det er slik vi ser det ikke dokumentert nye forhold som tilsier en annen konklusjon nå.»

Her viser FNF trolig til en annen problemstilling, nemlig at MOWI flere ganger har søkt NVE om dispensasjon til vannuttak vinterstid, som de hver gang har fått avslag på. Dette har ikke noe direkte med søknaden om etablering av terskel å gjøre, selv om gjentatte avslag på dispensasjonssøknad er medvirkende årsak til nåværende søknad om terskel.

Referanser

Hagen, I. J., Ø. Skaala, M. Quintela, G. Dahle, P. Fiske, A. Foldvik, K. A. Glover, K. Hindar, H. Knutsen, H. Lo, M. Sodeland, H. Sægrov, & S. Karlsson. 2025. 'The genetic structure of sea trout (*Salmo trutta* L.) in Norway', *ICES Journal of Marine Science*, 82: fsaf151.

Hulbak, M. A., B. A. Hellen & K. Urdal 2023. Fiskebiologiske undersøkelser i Nordfolda, Høylandet kommune, høsten 2022. Rådgivende Biologer AS, rapport nr. 3925, 27 sider, ISBN 978-82-349-0027-3.

Hulbak, M. A., H. Sægrov & B. A. Hellen 2024. Fiskebiologiske undersøkelser og flaskehals- og tiltaksanalyse i Nordfolda, Høylandet kommune, 2021-2023. Rådgivende Biologer AS, rapport nr. 4237, 63 sider, ISBN 978-82-349-0130-0.

